

شرایط درج شروط داوری در قراردادها و معاهدات بین‌المللی

مؤلف

ندا هاشمی

انتشارات جنگل

سرشناسه	: هاشمی، ندا، ۱۳۵۴-
عنوان و نام پدیدآور	: شرایط درج شروط داوری در قراردادهای و معاهدات بین المللی
مشخصات نشر	: مؤلف: ندا هاشمی
مشخصات ظاهری	: تهران: جنگل، جاودانه، ۱۳۹۶
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۶-۷۰۱-۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه
موضوع	: داوری بین المللی
موضوع	: Arbitration (International Law)
موضوع	: داوری بین المللی - ایران
موضوع	: Arbitration (International Law) - Iran
موضوع	: داوری بین المللی تجاری
موضوع	: International Commercial Arbitration
موضوع	: داوری بین المللی تجاری - ایران
موضوع	: International Commercial Arbitration-- Iran
رده بندی کنگره	: KZ۶۱۱۵/۵۲ش۴۱۳۹۶:
رده بندی دیویی	: ۳۴۱/۵۲۲:
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۷۶۹۸۶

عنوان کتاب: شرایط درج شروط داوری در قراردادهای و معاهدات بین المللی

مؤلف: ندا هاشمی

ناشر: انتشارات جنگل، جاودانه

ناظر فنی: امین لشکری

نوبت و سال چاپ: اول، ۱۳۹۶

قطع و تیراژ: رقعی، ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۶-۷۰۱-۸

email: info@junglepub.org

[http:// www.jangal.com](http://www.jangal.com)

تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۹۰۳۸۲-۶۶۴۹۰۴۶۵

۰۳۱-۳۳۲۰۵۰۶۷-۳۳۲۰۳۸۰۰-۹

«حق چاپ برای مؤلف محفوظ است»

دیباچه

این نخستین بار است که چنین مجموعه‌ای حاوی شیوه‌ی نگارش و درج شرط داری در قراردادها و معاهدات بین‌المللی تدوین و گردآوری شده است. بی‌شک چنین مجموعه‌ای می‌تواند راهگشای بسیاری از حقوقدانان، دانش‌پژرمان و علاقه‌مندان به رشته‌ی حقوق بین‌الملل باشد. امروزه در معاهدات و قراردادهای بین‌المللی، یکی از ساده‌ترین و آسان‌ترین راه‌های حل و فصل اختلافات به هر یک از تشریفات و پروسه‌های سخت قضائی، ارجاع اختلاف به داوری و حل و فصل از طریق داوری بین‌المللی است که معمولاً با تنظیم شرط داوری در قرارداد اصلی یا تنظیم قرارداد داوری قابل اعمال می‌باشد؛ لازم به توجه است که در تنظیم قرارداد یا شرط داوری، یک سری شرایط و اصول و قواعدی حاکم است که باید مورد توجه قرار گیرد و بعضاً کوچکترین اشتباه می‌تواند هر یک از طرفین را به چالش کشیده و دچار مشکل کند.

موضوع نحوه تنظیم و درج شروط داوری در قراردادها و معاهدات بین‌المللی، به عنوان یکی از مباحث بنیادین و اساسی در تنظیم قراردادهای بین‌المللی و ارجاع اختلاف به داوری بین‌المللی است، چرا که در این ارجاع آن در قراردادهای بین‌المللی ارجاع اختلاف به داوری ممکن نخواهد بود. این رو تنظیم موافقت‌نامه داوری یا قیود داوری در ضمن قراردادها و معاهدات بین‌المللی بسیار حائز اهمیت بوده و می‌بایست نکات، شرایط و شروطی در هنگام تنظیم مفاد آن رعایت گردد که بدون توجه و رعایت این شروط، امکان تضییع حقوق و یا تضرر یکی از طرفین وجود خواهد داشت.

در کتاب پیشرو که به همت خانم ندا هاشمی یکی از دوستان اینجانب و فارغ التحصیل رشته حقوق بین الملل گردآوری شده است، به شیوه‌ای جامع سعی بر آن شده تا شرایط و صور درج شروط داوری در معاهدات و قراردادهای بین المللی از لحاظ شکلی و ماهوی بررسی شود. امید است که با بررسی موضوعات مندرج در این کتاب ارزنده جایگاه و نقش داوری در حل و فصل اختلافات بین المللی روشن شود و در نظام حقوقی و رویه فعلی تنظیم قراردادها - معاهدات بین المللی، مورد توجه و دقت دست‌اندرکاران، سیاست‌مداران و حقوقدانان کشور عزیزمان ایران قرار گیرد.

سید باقر میرعباسی

استاد تمام، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران

و عضو کانون وکلای مرکز

مقدمه

آنچه که موجب پایبندی تابان حقوق بین‌الملل به قواعد و حقوق بین‌المللی می‌باشد متأثر از اصل حسن‌نیت و وفای به عهد در تعهدات بین‌المللی است که از اصل رضایی بودن در معاهدات و توافقات بین‌المللی ناشی می‌شود. این امر که معاهدات بین‌المللی ناشی از اراده و توافق دولت‌هاست در اساس و کنوانسیون‌های مختلف بین‌المللی پذیرفته شده است، آنچنانکه در کشور ملل متحد مصوب ۱۹۴۵ میلادی و اساسنامه دیوان بین‌المللی در ۴ اکتبر ۱۹۴۵ میلادی و کنوانسیون حقوق معاهدات مصوب ۱۹۶۹ میلادی، آن را پایه و اساس وضع قواعد حقوقی بین‌المللی اعلام نموده‌اند.

این موضوع در خصوص حل و فصل اختلافات بین‌المللی چه در حقوق بین‌الملل عمومی و چه در حقوق بین‌الملل خصوصی نیز بسیار حائز اهمیت است زیرا یکی از مهم‌ترین روش‌های حل و فصل اختلافات بین‌المللی داوری است و محاکم داوری بین‌المللی زمانی صلاحیت رسیدگی به موضوع مورد اختلاف را خواهند داشت که طرفین اختلاف توافق، اراده و رضایت خود را به صورت صریح یا ضمنی، اعلام کرده باشند.

در رابطه با داوری متون حقوقی و منابع بسیاری در دسترس است، لکن آنچه موضوع بحث اصلی ما در این کتاب می‌باشد و در متون فارسی کمتر بدان پرداخته شده است، نحوه و صور درج قیود داوری در قراردادها و معاهدات بین‌المللی اعم از معاهدات و موافقت‌نامه‌های منعقد فی‌مابین دولت‌ها و نیز قراردادهای بازرگانی بین‌المللی است که یک طرف آنها دولت یا

شرکت‌های دولتی هستند. اینکه در ارتباط با نحوه و صور درج قید داوری در قراردادها و معاهدات بین‌المللی چه شروطی باید از لحاظ نگارشی، شکلی و ماهوی مورد ملاحظه قرار گیرد و در نهایت نگاه مختصر و گذرای بر آثار حقوقی درج این شرط در قراردادها و معاهدات بین‌المللی، موضوع بحث اصلی این کتاب است.

بعضاً مشاهده شده است که بدلیل فقدان این بند در برخی معاهدات و یا قراردادهای بازرگانی بین‌المللی، عدم توجه به نحوه صحیح نگارش و چگونگی درج آن و عدم رعایت برخی ملاحظات در زمان تنظیم قید داوری، به عنوان یکی از مهمترین، آسانترین و مسالمت‌آمیزترین روش‌های حل و فصل اختلافات، توسط دست‌اندرکاران و تدوین‌گران قراردادهای بین‌المللی کشور عزیزمان ایران، مشکلات عدیده‌ای را در رسیدگی به اختلافات حادث شده پدید آورده و نهایتاً منجر به ضرر و تضییع حقوق طرف‌های ایرانی شده است. امید است مجموعه مطالب گردآمده در این کتاب بتواند کمکی مؤثر در بهبود تنظیم قراردادها و معاهدات بین‌المللی توسط سیاستمداران، حقوقدانان، بازرگانان، و کلیه دست‌اندرکاران تدوین قراردادها و معاهدات بین‌المللی کشورمان باشد.

فهرست مطالب

کتاب فصل اول: پیشینه و سیر تاریخی توافق دولت‌ها به ارجاع اختلاف به

- ۱..... داوری بین‌المللی
- ۳..... عهدنامه‌ها و معاهدات بین‌المللی در ارجاع اختلاف به داوری
- ۴..... عهدنامه جی (۱۷۹۴)
- ۶..... عهدنامه گان (۱۸۱۴)
- ۷..... پدنا واشنگتن (داوری آلاباما)
- ۹..... پیدایش دیوان دائمی داوری بین‌المللی و عضویت ایران
- ۱۱..... کنفرانس ای صا لاهه ۱۸۹۹ و ۱۹۰۷ میلادی
- ۱۳..... سازمان دیوان دائمی داوری بین‌المللی
- ۱۷..... ایران و دیوان دائمی داوری بین‌المللی
- ۱۷..... کنوانسیون ۱۹۵۸ میلادی نیویورک
- نمونه‌هایی از کنوانسیون‌ها و معاهدات بین‌المللی در ارتباط با تعیین شیوه حل و فصل اختلافات از طریق داوری
- ۱۹.....
- پیش‌بینی داوری به عنوان یکی از شیوه‌های حل و فصل اختلافات در پروتکل اختیاری ۱۹۵۸ میلادی ژنو راجع به حقوق دیوان
- ۲۰.....
- پیش‌بینی داوری در کنوانسیون ۱۹۸۲ میلادی نیویورک
- ۲۰.....
- قیود داوری در اختلافات هوایی براساس کنوانسیون ۱۹۴۴ میلادی شیکاگو
- ۲۵.....

کتاب فصل دوم: صور توافق به داوری و اعلام رضایت‌مندی دولت‌ها در

- ۲۹..... مراجعه به داوری
- ۳۳..... قرار رجوع به داوری
- ۳۳..... قرار رجوع خاص
- ۳۴..... قرار رجوع به حکمیت تکمیلی
- ۳۴..... قید ارجاع به داوری یا شرط حکمیت

- ۳۵ شرط حکمیت خاص
- ۳۵ شرط حکمیت عام
- ۳۶ الف) ارجاع به داوری در نظام‌های حقوقی بین‌المللی
- ۳۸ ب) ارجاع به داوری در نظام حقوقی ایران
- ۴۰ معاهدات دائمی داوری
- ۴۲ ارجاع به داوری از طریق داوری‌های موردی یا سازمانی
- ۴۳ داوری موردی یا اختصاصی
- ۴۴ داوری سازمانی یا نهادی
- ۴۹ فصل سوم - اصول، انشاء و نحوه تنظیم و درج شروط داوری
- ۵۰ نحوه انشاء شروط داوری
- ۵۱ توسل ارادی به داوری
- ۵۱ الف) قرارداد داوری اختیاری
- ۵۲ ب) تعهد داوری اجباری
- ۵۴ ج) مزایای ارجاع به داوری
- ۵۵ شرایط صحت شروط داوری
- ۵۵ الف) قصد و رضا و بیان اراده
- ۵۶ ب) اهلیت طرفین قرارداد
- ۵۸ ج) داوری‌پذیری اختلاف
- ۶۱ د) درج موضوع داوری
- ۶۲ نحوه تنظیم موافقت‌نامه داوری و قیود ارجاع به داوری از لحاظ شکلی
- ۶۳ کتبی بودن توافق داوری
- ۶۵ تشریفاتی یا رضایی بودن قرارداد داوری
- ۶۶ شروط داوری و قیود ارجاع به داوری از لحاظ ماهوی و محتوا
- ۶۶ شروط ماهوی و قواعد لازم‌الاجراء
- ۷۲ قیود و شروط داوری از لحاظ محتوا و مندرجات
- ۷۲ الف) محتوای قید داوری

۷۵	ب) مفاد و محتوای شرط داوری در قراردادهای بین‌المللی
۸۴	اتخاذ تصمیم در مورد تعیین مرجع صلاحیت‌دار و صلاحیت داوران
۸۶	صلاحیت داور
۸۶	اصول کلی صلاحیت
۸۶	صلاحیت بر صلاحیت
۸۹	فصل چهارم: پیش‌بینی قوانین قابل اعمال و نحوه رسیدگی
۸۹	قوانین ماهوی و احکام و قوانین قابل اعمال
۹۰	مفهوم قانون ماهوی حاکم
۹۲	تعیین قانون ماهوی حاکم
۹۴	۱) نظام تقوّه داخل (قواعد حل تعارض)
۹۵	۲) قرارداد تابع بود
۹۶	۳) نظام حقوق بین‌الملل
۹۷	۴) حقوق بازرگانی (حقوق فر ملی)
۹۷	۵) اصول حقوقی مشترک
۱۰۹	پیش‌بینی آئین دادرسی و نحوه رسیدگی در داوری‌های بین‌المللی
۱۱۱	تشریفات رسیدگی
۱۱۳	تعیین قواعد رسیدگی
۱۱۵	الف) ارجاع اختلاف به داوری در موافقت‌نامه‌های چندجانبه و دوجانبه سرمایه‌گذاری
۱۱۹	ب) درج شرط داوری در موافقت‌نامه‌های تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری (چندجانبه و دوجانبه)
۱۲۲	مقررات کلی و نهایی
۱۳۵	فصل پنجم: آثار حقوقی توافق به داوری
۱۳۶	اصل استقلال شرط داوری
۱۳۸	آثار حقوقی استقلال شرط داوری

- ۱۴۰ اثر حقوقی تبعیت شرط داوری از قرارداد اصلی
- ۱۴۰ انتقال شرط داوری
- ۱۴۲ سلب صلاحیت از دادگاه‌ها و محاکم قضائی

فصل ششم: شروط ارجاع به داوری بین‌المللی در نظام حقوقی ایران .. ۱۴۳

- ۱۴۵ ارجاع به داوری در نظام حقوقی ایران
- قراردادهای بین‌المللی موضوع اصول ۷۷ و ۱۲۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران .. ۱۴۶
- ۱۴۸ ارجاع به داوری بین‌المللی در سطوح پائین دولت‌ها یا قراردادهای دولتی
- ۱۴۸ ارجاع به داوری بین‌المللی در نظام حقوقی ایران با توجه به اصل ۱۳۹ قانون اساسی .. ۱۵۴
- نگاه حقوقی نسبت به قید داوری در حقوق ایران، با توجه به اصل ۱۳۹ قانون اساسی .. ۱۵۴
- ۱۵۷ مفاهیم مندرج در ماده ۱۱۴ قانون اساسی
- ۱۵۷ موافقت‌نامه‌های داوری شرکت‌های دولتی و اصل ۱۳۹ قانون اساسی
- ۱۶۳ قرارداد کرسنت و ارجاع اختلاف به داوری
- ۱۶۸ نمونه‌هایی از شرط داوری و چگونگی درج قیود داوری در مفاد آن
- الف) قیود ارجاع به داوری در حل و فصل اختلافات ناشی از قراردادهای موافقت‌نامه‌های بین‌المللی به صورت کوتاه و اجمالی .. ۱۶۸
- ب) قیود ارجاع به داوری در حل و فصل اختلافات ناشی از قراردادهای موافقت‌نامه‌های بین‌المللی طی چند بند .. ۱۶۹

منابع و مآخذ .. ۱۷۱